

Ljubljanska ministrska konferenca Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) je bila v številnih pogledih velik uspeh. Bila je priložnost, da se ozrejo na napredek, dosežen v minulem letu, s sprejetjem 22 odločitev pa so si za bližnjo prihodnost zastavili ambiciozen delovni program. Leto 2005 je zaznamovalo tudi 30-letnico Helsinške sklepne listine in v tem času je OVSE dosegla veliko: padel je berlinski zid (železna zavesa) in Evropa je naredila precej korakov k cilju, da postane združena, celovita in svobodna.

Čeprav so torej obstajali razlogi za praznovanje pa je treba še marsikaj storiti. Zahodni Balkan ostaja velik izziv in območje, ki se lahko kaj hitro prevesi v nestabilnost. V ospredju mednarodne pozornosti sta zdaj dokončni status Kosova in ustavna preobrazba Bosne in Hercegovine. Čeprav ministri OVSE v Ljubljani niso sprejeli resolucije o Kosovu, je dolgoletno prizadevanje Slovenije v tej regiji tej organizaciji pomagalo zagotoviti, da ostaja pomemben partner v procesu širjenja stabilnosti in izboljševanja institucionalne učinkovitosti na območju.

Napaka bi bila, če bi se OVSE v tem ključnem času prehoda odrekla Balkanu. Organizacija se je izkazala za prožno v tem smislu, da se je sposobna prilagajati spreminjajočim se okoliščinam in da stvarem povečuje vrednost. OVSE denimo, organizira policijsko šolanje na Kosovu in pomaga pri izpeljavi šolske reforme v BiH, spomladi 2006 pa bo opazovalka na črnogorskem referendumu o neodvisnosti. To zanjo pomeni velikansko odgovornost.

Slovenija je prevzela predsedovanje OVSE v času znatnega političnega nezadovoljstva: organizacija ni imela proračuna, pa tudi soglasja o novem generalnem sekretarju ni bilo. Toda v minulem letu dni so se stvari uredile. Organizacija ima novega generalnega sekretarja in je dosegla soglasje o proračunu in reformi. Ruski ugovori so se med letom omilili.

Leto 2005 so zaznamovale tudi znatne spremembe v Srednji Aziji in na jugu Kavkaza. Tam je OVSE igrala glavno vlogo pri krotitju vojne, olajševala dialog in pomagala pri reformah.

Marčevski dogodki v Kirgiziji so prinesli zamenjavo oblasti in odstop predsednika Akajeva. OVSE je prevzela vodilno vlogo oziroma usklajevanje mednarodnih odzivov na tamkajšnjo krizo in je olajševala dialog med različnimi političnimi dejavniki. Predsednik Bakijev je svojemu ljudstvu in mednarodni skupnosti obljubil, da si bo prizadeval za ustavno reformo in vnovično združitev države. Vztrajanje pri reformah bo temeljnega pomena za dosego trajne stabilnosti in napredka v Kirgiziji. OVSE bo v tej državi za zdaj še ohranila osrednjo vlogo, saj še niso končali procesa demokratičnih sprememb.

Politične razmere v Azerbajdžanu so napete in OVSE s tem, ko olajšuje dialog, tam igra osrednjo vlogo pri zagotavljanju stabilnosti. V nevarnosti niso le področje energetike in domače reforme; če bi se v tej državi nadaljevala nestabilnost, bi splavala po vodi tudi priložnost, da rešijo zamrznjeno vprašanje Gorskega Karabaha. V Azerbajdžanu je potreben dialog med opozicijo in vlado - in OVSE ima najboljše možnosti za njegovo zagotovitev. Nikakor namreč ne gre podcenjevati geopolitičnega pomena kaspijskega območja in vpletenih interesov.

Dogajanje v Uzbekistanu je dokaj nepregledno. Po pokolu v Andižanu so glede reform delali korake nazaj, predsednik Karimov pa je pretrgal dialog z Zahodom. Vendar se je OVSE posrečilo poskrbeti za to, da so ostale komunikacijske poti z vlado v Taškentu odprte. Medtem ko varnost v

Uzbekistanu dejansko ni zagotovljena, pa je spoštovanje človekovih pravic in individualnih svoboščin nesporen aksiom (in temelj skupnosti držav OVSE). Vendar pa bo treba storiti več, da bi zagotovili ohranitev ustreznih standardov.

OVSE je potreben tudi pri reševanju vprašanja (ruske republike) Južen Osetije; je namreč pravo mesto za olajševanja dialoga. V Sloveniji je bilo prelomno srečanje predstavnikov Južne Osetije, Gruzije, Severne Osetije in Rusije.

To, da v Ljubljani niso sprejeli ministrske deklaracije in da se konference ni udeležila ameriška zunanja ministrica Condoleezza Rice, ne pove veliko o statusu OVSE, še manj pa o odnosu ZDA do organizacije. OVSE 30 let po sprožitvi Helsinškega procesa ostaja na čelu mednarodnih prizadevanj v Srednji Aziji in na jugu Kavkaza. ZDA so OVSE močno podpirale pri njenih prizadevanjih v Srednji Aziji in na Balkanu in so eden najbolj zvestih branilcev humane razsežnosti organizacije. Vsakršni drugačni sklepi so čista napaka.

Borut Grgič je direktor Centra za strateške študije v Ljubljani